

4

2020

ročník XXIII
(XXXV)

POD ZELENOU HOROU

Vlastivědný sborník jižního Plzeňska

Léta učňovská – učedník – mučedník

Dne 1. září 1959 jsem nastoupil do učení v Učňovské škole zemědělské v Oselcích (v tehdejší době do r. 1960 okr. Horažďovice), dnes poslední výspě v okrese Plzeň-jih jižním směrem. Za Oselci je již okres Klatovy. Tuto školu založili komunisté v r. 1949 v tamějším zámku pro výuku traktoristů. Nutno přiznat, že to bylo dobré rozhodnutí. Z tohoto učilištěvyšlo několik tisíc řemesníků. Za nás, v letech 1959–1962, tam byly učební obory kolář a kovář-podkovář. Tam se „kluci kovářští, podkovářští“ naučili kovat koně, což v té době byla pro vesnice nezbytnost. Tažných koní bylo v té době na vesnici ještě dost, i když už je traktory začaly silně nahrazovat. V zámku bylo ubytováno dvakrát 45 učňů, tj. první a druhý ročník. Chlapci ze třetích ročníků už byli během třetího učebního roku na praxi v různých dílnách po Čechách a do Oselců přijížděli během třetího učebního roku 3x na týdenní učební konzultace pouze na učebny. Koncem června se skládaly závěrečné zkoušky z oboru ústní, písemné a praktické, tj. zhotovení výrobku, a podkováři ještě zhotovení podkovy a okování koně. My, koláři, jsme snad jako první v dějinách nedělali kolo na závěrečnou zkoušku. Dřevěná kola už to „měla spočtené“, pomalu končila jejich výroba. Nové vozy už jsme dělali valnikového typu a kola na nové valníky se dávala gumová, s nafukovacími dušemi. Po několika tisíciletích končila éra dřevěných ráfových kol. Proto jsem dělal kolařinu jen do roku 1964. Pak jsem šel na 26 měsíců na vojnu a po jejím ukončení jsem od roku 1966 přešel na karosáře-zámečníka. Byla to krásná a plodná doba až do mých padesáti roků. Režim a kázeň v učilišti za nás byla jako na vojně. Až po vyučení, a později v dospělosti, jsme tento dril docenili. Tím myslím většinu z nás. Měli jsme pravidelný režim. V 6:00 hodin budíček sirénou, od druhého roku písní z gramofonu přes rozhlas. To už bylo hezcí. Pak usilovná půlhodinová rozcvička v zámeckém parku, ale za deště nebo v silných mrazech na chodbách zámku. V jarních, letních a podzimních měsících se běhalo a cvičilo v trenýrkách, po „zámru“ v teplácích. Od 6:30 do 7:00 hodin následovala ranní hygiena, vzorné ustlání postelí, (používali jsme 2 prostěradla a 3 vojenské deky). Spací pytel jsme skládali z jednoho prostěradla a dvou dek. Neměli jsme uklízečky, sami jsme si museli uklidit ložnice, záchody a umývárny. Snídali jsme od 7:00 do 7:40 hodin, poté od 7:40 do 8:00 probíhala příprava na učebny (jeden ročník po 3 dny), druhý ročník příprava do dílen (po 3 dny, tenkrát byl šestidenní pracovní týden, takže v sobotu se normálně pracovalo). Do dílen jsme museli mít vyčištěné pracovní boty, tužky a metr zasunutý v kapse. Přestávku na svačinu jsme měli od 9:30 do 10:00 hodin. Obyčejně jsem svačil 2 housky, kostičku másla, sýr nebo místo sýru kousek salámu, k pití čaj. Učni

z učeben měli oběd od 12:30 do 13:00 hodin, učni z dílen od 13:00 do 13:30 hodin. Od 14:00 do 14:30 hodin následovalo osobní volno, od 14:30 do 15:30 hodin jsme provozovali sportovní činnost, od 15:30 do 16:00 hodin nás čekala odpolední lehká svačinka (dvě malé housky, sýr, čaj), od 16:00 hodin do 17:00 hodin povinné studium, 17:30 až 18:30 večere pro oba ročníky po půl hodinách, poté 18:30 až 19:30 jsme opět povinně studovali, a také prováděli úklidové práce v pokojích, na chodbách, záchodech, umývárkách a jídelně. Od 19:30 do 21:30 jsme měli volno, většinou jsme sledovali televizní program. Přibližně od 21:30 do 22:00 hodin byl čas na večerní hygienu a od 22:00 hodin večer do 06:00 hodin ráno jsme spali. Jedenkrát za tři nebo čtyři týdny, vždy v pátek po vyučování nebo po práci, jsme mohli navštívit rodiče. Návrat do učiliště byl zase v neděli nejpozději do 22:00 hodin. Tyto návštěvy znamenaly výměnu osobního prádla a modraček.

Učni druhoročníci, zabývající se kroužkem řemeslné činnosti mládeže (umění), mohli pracovat v dílnách na svých výrobcích asi 2–3 krát týdně od 14:00 do 17:00 hodin. Tato činnost probíhala pouze v zimních měsících. Také jsme mívali dozorčí službu jako na vojně. Vždy sloužil jeden chlapec z druhého ročníku a jeden z prvního ročníku. Služba na nás vycházela jedenkrát za 45 dnů. Ve středu od 19:00 nebo od 20:00 hodin jsme využívali možnosti návštěvy místního kina (biografu), ale pouze společně, nikoli jednotlivě. V neděli dopoledne jsme provozovali sportovní činnost nebo sledovali televizní program. Odpoledne jsme měli povoleny vycházky od 14:00 do 18:00 hodin, v jarních a letních měsících do 20:00 hodin. Zákaz vycházky platil pro neposlušné učně jako kázeňský trest. V učení jsme tedy nezažívali žádnou nudu, žádné „courání“ venku. Takový režim by potřebovali dnešní mladí lidé. Určitě by pak netropili žádné lumpárny.

Ještě jeden dobrý zvyk byl v učilišti zaveden. Všichni učni obou ročníků během roku chodili na brigády. Sběrání brambor pro JZD (7–14 dní povinné), kováři a podkováři strouhání kopyt kravám v kravínech, koláři porážení smrkové tyčoviny, nahánění zvěře myslivcům do sítí (hlavně zajíců) atd. Takto vydělané peníze se pak dávaly „na jednu hromadu“. Nevím, kolik tisíc to dělalo za rok. Ale pak v květnu nebo červnu nás čekal hezký zájezd. Vedení školy najalo dva zájezdové autobusy, zajistilo zajímavé exkurze v některých uznávaných podnicích, a též zajistilo levnější ubytování pro zhruba 100 osob. Devadesát učňů + dva řidiči a učitelé – v tomto složení jsme cestovali vždy celý týden po Československu. Navštívili jsme například Solo Sušice, čokoládovnu Orion v Praze-Modřanech, prohlídku Hradčan, Karosu ve Vysokém Mýtě, nábytkárnu Bučovice, hrad Špilberk v Brně, Tatru Kopřivnice, Zbrojovku Brno, Ždiar nad Hronom (hutě na hliník), Bratislavu a loděnice v Komárnu. Výlety se nám moc líbily, neměly chybu. Bylo o nás postaráno jak zážitkově, tak i co se týká stravy (3x denně). O tom se jiným učňům ani nesnilo.

Když jsme v učení začínali, nejhorsích bylo prvních čtrnáct dnů. Pořád nás někdo honil, „buzeroval“ jako na vojně. Někdy jsme si říkali, že by bylo nejlepší z učiliště odejít. Ale vydrželi jsme. Uvědomovali jsme si totiž, že utéci od řemesla by bylo ostudou na celý život. Navíc jsme nechtěli zklamat naše rodiče. A tak jsme se začali rvát s problémy. Nu a přibližně v říjnu už jsme tomu „kolo-toči“ přišli na chuť. Začal jsem se dobře učit, ve škole mě to bavilo. Říkal jsem si: „Josefe, musíš patřit mezi ty nejlepší!“ Takže na konci školního roku si učitel Lad'a Barák pozval na schůzku mé rodiče a sdělil jim, že mi navrhl odejít do výzkumné školy dřevařské na Slovensku. Nabídka to byla krásná a lákavá. Bohužel moji rodiče, v té době zaměstnaní v JZD, vydělávali oba dohromady málo přes 600,- Kč měsíčně. Takže jsem věděl, že by moje škola na Slovensku byla nad jejich finanční možnosti. Ve škole i v dílnách jsem nepolevil a výuční list jsem složil 23. 6. 1962 s vyznamenáním. V našem ročníku bylo hodně výborných kluků, takže parta byla dobrá, zažili jsme spoustu legrace a zůstalo nám hodně hezkých vzpomínek. Od srpna 2002 jsme udělali čtyři přátelská setkání přímo v Oselcích. Bylo to vždy milé a příjemné. Nikdo se neopil, nikdo se nehádal, nikdo nikomu nic nevyčítal. Každé to setkání bylo na vysoké úrovni. Bohužel u kolářů již třetina kamarádů odešla „na onen svět“. U kovářů – podkovářů jsou ztráty menší.

O nědělních vycházkách jsme jako učni chodili po okolí poznávat okolní vesnice, rybníky, krajinu, lidi, mnozí i hospody, a někteří už začali „vrkat“ na děvčata. Já jsem mezi ty „vrkající“ rozhodně nepatřil. Raději jsem prochodil okolní krajinu, rád se plavil na pramici po rybníku Široký (42 ha), a v létě jsem se tam koupal. Plavání jsem měl rád, byl jsem zkušený plavec. Šipky do vody, plavbu na loďce i koupání jednotlivě jsme měli zakázané. Riziko porušení tohoto zákazu jsme si plně uvědomovali. Byli jsme však opatrní, vzájemně jsme se hlídali. Se svým kamarádem Pavlem Hromkem z Cebivi u Stříbra jsme na pramici „propluli“ mnoho desítek hodin. Naučili jsme se zvládat plavbu i ve větších vlnách za silného větru. Byli jsme mladí a bylo nám fajn. Pavel je Slovák a naučil mne „desinfikovat“ kapesníky ve velkých mraveništích. Dali jsme kapesníky na větev a poklepávali v mraveništi asi 1–2 minuty. Za chvíli byl kapesník mokrý od kyseliny mravenčí. Když vyschl, mohli jsme ho zasunout do kapsy. Nikomu bych ale neradil, aby se z kapesníku zblízka nadechl! Ta síla kyseliny mravenčí by mohla způsobit kolaps. Podle kamaráda Pavla si někteří vesničané v horkých dnech při práci v polích o žních touto kyselinou okyselovali vodu ve džbánech a popřípadě ji ještě přislazovali. Myslím, že po zdravotní stránce to nebylo dobré, neboť kyselina mravenčí je zdraví škodlivá.

Josef Puchta